

## **Parjattu pyykinpesu**

### **Pyykinpesu ennen ja nyt**

Koneellisen pyykinpesun historia ei ole kovinkaan pitkä, sillä ensimmäiset sähköiset pulsaattoripesukoneet rantautuvat Suomeen 1950-luvulla. Pulsaattorikoneisiin liittyi vielä paljon käsityötä, esimerkiksi pesuvedet lämmitettiin erikseen ja huuhteluvesiä vaihdettiin itse. Ennen pulsaattoria käytössä oli myös Pyykki-Maija, eli puinen pesukoneenrumpu, jossa oli käsin veivattava kampi ulkopuolella. Aiemmin pyykkejä pestiin keittämällä lipeässä, hankaamalla sekä erilaisilla nuijilla läimimällä. Yhä edelleenkin kolmannessa maailmassa pyykkejä pestään esimerkiksi hakkaamalla niitä rantakiviä vasten. Nykyiset automaattipesukoneet mainostavat itseään ekologisiksi ja energiatehokkaiksi, mutta muutaman vuoden takuuajalla näitä väitteitä on vaikea uskoa.

### **40-luvun tyhjiö-pyykinpesulaite**

Suomessa melko tuntemattomaksi sen sijaan on jäänyt 40-luvulla patentoitu tyhjiö-pyykinpesulaite, joka on luultavasti tehokkain ei-koneellinen pyykinpesulaite. Näitä laitteita saattaa harvakseltaan löytyä kirpputoreilta ja antiikkiliikkeistä, sekä vanhojen talojen ullakoilta.

Tyhjiö-pyykinpesulaitteessa pyykki puhdistuu ilman sekä tyhjiön avulla. Laite on kevyt, vähän tilaa vievä ja pitkäikäinen. Laite on useimmiten valmistettu joko alumiinista tai kuparista. Laitetta voi käyttää myös hyvin kuumassa vedessä, mikä on kätevää esimerkiksi lakanoita pestessä. Oman kokemukseni mukaan tyhjiö-pesulaite kuluttaa vaatetta huomattavasti vähemmän kuin hankaaminen tai pulsaattoripesukone.

### **Välineiden hankinta**

Pyykkilaudan hankin jo kymmenen vuotta sitten kirpputorilta käyttääkseni sitä apuvälineenä huovutuksessa. Alkaessani pestä pyykkiä käsin seitsemän vuotta sitten havaitsin sen todella hyväksi avuksi yksinkertaisuudestaan huolimatta. Tyhjiö-pesulaitteen sain lainaksi kolme vuotta sitten, ja päätin heti hankkia sellaisen itselleni kunhan vain löytäisin kirpputorilta. Puolen vuoden kuluttua sellainen löytyikin ja nyt se on minulla ”elämäniäksi”, kuten sen käyttöohjeessa sanotaan. Mikäpä pesukone mainostaisi itseään nykyään yhtä rohkeasti? 50-luvun pulsaattorikoneita tosin löytyy täysin toimivina nykypäivänäkin.

### **Liottamalla parempi pesutulos**

Pyykit kannattaa laittaa jo edellisenä iltana likoon, sillä se auttaa lian irrottamisessa. Vaaleat ja valkoiset vaatteet on hyvä liottaa erikseen, sillä värillisistä vaatteista saattaa irrota väriä ja tarttua vaaleisiin. Aluksi pesen vaatteista tahrat pois pyykkilaudan avulla. Saippuana käytän omaa palasaippuaa, mutta mäntysuopakin käy hyvin. Vaatteeseen levitetään saippuaa, sitä hangataan hetki lautta vasten, ja heitetään saaviin odottamaan pesuvaihetta. Minulla on tapana pestä kerralla kaikki vaatteet pyykkilaudan avulla, ja jos vaatteita on paljon, vaihdan vettä välillä.

### **Painelemalla puhtaaksi**

Kun kaikki vaatteet on esikäsitelty, laitan kahteen saaviin lämmintä vettä ja liuotan saippuahiutaleita pesuveteen. Lisään ensimmäisen vaate-erän ja painelen pyykkejä tyhjiölaitteella pari kolme minuuttia. Pyykkejä painellaan ylhäältä alas ja on hyvä että saavissa ei ole liikaa pyykkejä, jotta ne mahtuvat liikkumaan. Tämän jälkeen siirrän ne uuteen puhtaaseen veteen kiertämällä niistä ensin kevyesti veden pois. Taas painellaan ja edelliseen pesuveteen lisätään uusi erä pyykkiä. Näin jatketaan uusilla saaveilla, kunnes käytössä on 4-5 saavia. On eduksi että saaveja ja ämpäreitä on paljon, sillä niihin on helpompi jakaa pyykkiä huuhteluvaiheessa.

### **Likavedet kasvimaalle**

Kun pesuvesi on puhdasta, vaatteet kierretään hellävaroen, sillä juuri kiertäessä ne helposti rasittuvat ja saattavat ratketa. Näin pyykit vähitellen liikkuvat likaisemmasta vedestä puhtaaseen ja pääsevät lopuksi puhtaana pois. Likaisin vesi kaadetaan pois tai sen voi hyvin käyttää kuivana aikana kasvimaan kasteluun, pieni määrä luonnollista saippuaa ei kasveja haittaa ja ravinteetkaan eivät mene hukkaan

### **Kesällä...**

Kesäisin pyykinpesu on helpompaa, sillä sen voi tehdä ulkona eikä tarvitse huolehtia veden roiskumisesta. Sadevettä on helposti saatavilla, sillä keräämme sadevedet katoilta tynnyreihin. Veden lämmitän saunan muuripadassa. Veden lämmityksessä muuripata on hyvin säästävä. Reilunkokoinen pahvilaatikollinen oksia riittää lämmittämään 100 litraa vettä 80-asteiseksi. Pyykinpesun ulkona voi aloittaa jo varhain keväällä ja jatkaa sitä syys-lokakuuhun asti. Kun pukeutuu lämpimästi ja käyttää lämmintä pesuvettä ei viileä sää haittaa.

### **...ja talvella**

Talvisin ei kannata pestä kovin suuria pyykkimääriä kerralla, ja kuivaaminenkin on jonkin verran ongelmallista. Lattian suojaksi voi levittää esimerkiksi vahakankaan. Talvella viileässä hirsitalossa on huono kuivata suuria määriä pyykkiä sisätiloissa kosteusongelman vuoksi. Tämä tuli havaittua konkreettisesti vauvan myötä tulleen vaippapyykin kuivaamisessa. Ripustamme pyykit saunaan, jossa ne kuivuvat viikoittaisen saunanlämmityksen yhteydessä. Tästä syystä pesen esimerkiksi koko talven lakanat ja pyyhkeet vasta keväällä tai kesällä.

### **Konkreettinen työnjälki**

Mielestäni pyykinpesu on miellyttävä työ, sillä siinä konkreettisesti näkee ja kokee pyykin puhdistumisen. Vaatteet muuttuvat pesukertojen myötä rakkaammiksi, sillä niitä tulee käsiteltyä ja katsottua sen verran paljon. Usein varsinkin lapsille saatetaan lahjoittaa epämiellyttäviä ja räikeitä vaatteita, ja käsin pestessä niitä joutuu katsomaan ”liian läheltä”. Aika nopeasti ne saattavatkin sitten ajautua kirpputorille menevään laatikkoon, sillä käsin pestessä pyykitkin valikoituvat; rumia tai epäkäytännöllisiä vaatteita kun ei tee mieli pestä. Samalla voi arvioida onko jokin vaate jo tullut tiensä päähän ja kuivumisen jälkeen sen on aika siirtyä matonkuteeksi.

### **Puhtaan kokemus**

Puhdas, luonnollisen tuoksuinen pyykki on itsessään hienoa. On huijausta, että länsimaisen ihmisen kokemuspäiriin puhtaaseen pyykkiin sisällytetään ”puhtauden haju” eli teollisten pesuaineiden hajusteet. Kun vaate menettää ”puhtaan hajun”, se oletetaan likaiseksi ja laitetaan pyykkikoriin vaikka vain yhden käyttökerran jälkeen. Meidän taloudessamme ainoat, mitä pestään vain yhden käyttökerran jälkeen, ovat juhlavaatteet. Likaisiin töihin kannattaa laittaa jo valmiiksi likaantuneet vaatteet ja työvaatteet on järkevää pitää muutenkin erillään muista vaatteista. Niitä ei kannata aivan tahrattomiksi hinkatakaan. Muitakin vaatteita tulee pidettyä harkitummin niitä käsin pestessä.

Pesen mielelläni pyykkiä seurassa, toisinaan harjoittelijoiden kanssa ja nykyisin myös anoppini kanssa. Anoppini melko uusi pesukone hajosi, ja hän kokeili pyykinpesua käsin ja oli yllättynyt sen miellyttävyydestä.

### **Historian painolasti**

On harmillista että pyykinpesusta käsin on tehty todella raskaan ja ikävänkuuloisen homma. Avannossa huuhtelemisen mainitseminen on aivan standardi pyykinpesun kauhujen kuvauksessa. En epäile etteikö näin olisi tehty, mutta avantoa nyt ei ihan jokatalon pihapiiristä ennenkään löytynyt. Monille avanto-mielikuva on ensimmäinen, tai peräti ainoa, joka tulee mieleen pyykinpesusta käsivoimin. Hyvillä yksinkertaisilla välineillä ja organisoidusti hoidettuna se sujuu hyvin. Pesukoneiden korjauttamiset ja hankkimiset jäävät pois, sähkökatkokset eivät haittaa, eikä erillisiä pyykinpesuaineita tarvitse hankkia. Uskon, että ennen kaikkea se mikä estää ihmistä kokeilemasta käsinpesua, on sen tuntemattomuus ja oma avuttomuus sen edessä. Itsellänikin oli sama tilanne muutettuani maalle pesukoneettomaan taloon, ikävät raadantamielikuvat hallitsivat minua kunnes tapasin todellisuuden.

Maria Dorff



Esipesu pyykkilaudalla



Tyhjiö-pesulaite ja perinteinen pyykkilauta



Peseminen tyhjiölaitteella



Vaatteita kuivumassa varjossa